

DIÀLEG ENTRE CULTURES, PAU ENTRE RELIGIONS

PILAR CLARET I NONELL

Directora del CEVRE

Col·laboradora de l'Associació UNESCO per al Diàleg Interreligiós

Gran part de la història de la humanitat s'ha desenvolupat entorn de l'intent "d'uns quants" per reduir la diferència "de molts". El tot just estrenat tercer mil·lenni no n'és una excepció. Perquè, malgrat la nostra consciència de formar part d'un món on la interculturalitat és una realitat cada dia més forta, l'experiència d'un veritable diàleg entre aquestes cultures encara ha de començar. En el fons de la qüestió hi traspuja la incapacitat de les cultures dominants per fer possible les condicions necessàries perquè es doni el trobament, les quals s'hauran de fonamentar sempre en aquella *igualtat* que s'arrela en la "no-indiferència", en "el respecte i la valoració de les diferències" i en la "solidaritat amb la desigualtat".

La interculturalitat, entesa com aquell espai humanitzador on els homes i dones de cultures diferents poden esdevenir *ells mateixos amb els altres*, implica l'acceptació i la valoració de la religió, la qual sustenta la majoria de les cultures. Cal només fer una ullada a la importància dels seus mites fundacionals, per adonar-se de fins a quin punt la religió n'és un element constitutiu.

Aquest diàleg intercultural i interreligiós, però, és una tasca costosa i difícil. El nostre present ens mostra amb gran insistència que, quan no hi ha una clarificació d'allò que les distintes cultures i religions entenen per *veritat*, es fa molt difícil, per no dir impossible, un diàleg constructiu. Perquè, què i com es pot dialogar si no es creu que s'està a la recerca de la mateixa veritat?

Tota aproximació al diàleg interreligiós fet

des del marc de la pròpia cultura necessita una doble reflexió: (1) Aprofundir en l'acceptació de l'existència de la veritat, perquè el diàleg interreligiós només té sentit si els qui dialoguen creuen que hi ha una Veritat que es pot aprofundir conjuntament (d'altra manera el diàleg es tornaria instrument de dominació); (2) Prendre consciència de la manera com cadascú se sent posseïdor d'aquesta veritat, perquè creure's dipositori de la veritat d'una manera absoluta, no només tanca la porta al diàleg, sinó que és un camí segur cap al fonamentalisme més intolerant.

La història de les relacions entre les religions ha estat moltes vegades motiu de conflictes i rivalitats. Només al segle XX la situació va començar a donar els primers senyals de canvi. Mentre que, lentament, es prenien consciència de la inoportunitat dels enfrontaments, s'anava fent un moviment paral·lel de l'oportunitat de la sintonia i el diàleg. La tecnologia i les ciències de la comunicació hi han tingut un gran paper a l'hora de posar en contacte cultures i religions que havien viscut d'esquena durant segles. Lentament, s'ha anat entenent que la fidelitat a la pròpia identitat no exclou un reconeixement respectuós dels valors espirituals i morals de les distintes religions. Cal reconèixer i lloar el coratge i els esforços d'aquells que avui no defalleixen en el camí vers el reconeixement i la valoració del "vosaltres" per poder construir, en un dia no molt llunyà, un "nosaltres" nou i fecund, fruit de l'Esperit que es vessa sobre tots els homes i dones que cerquen Déu amb sinceritat de cor.

Els homes "religiosos" hem necessitat molta conversió del cor per poder acceptar l'existència d'una Veritat que és per a tothom, i que ningú no pot pretendre tenir-la tota ni monopolitzar-la. Ens cal no defallir gens en la utopia *de pau i d'entesa* entre les religions. El camí és llarg, però esperançador. El diàleg interreligiós ens ha de permetre ser més coneixedors els uns dels altres, estar més arrelats en la pròpia fe que aprèn a acollir sense por, ser més fecunds en els intercanvis de les pròpies experiències interreligioses i estar més disposats a establir cordials relacions humanes entre les distintes tradicions religioses. Només així podrem esdevenir signes creients de pau i de fraternitat en un món on les divisions, els odis, els fonamentalismes i les guerres esquincen tothora qualsevol intent de veritable fraternitat.

El repte és dur i no gens fàcil. El podem afrontar si, en la recerca del Sagrat, sabem dialogar per compartir la nostra experiència religiosa, i aprendre a enriquir-nos amb tot allò que de bo i veritable hi ha en les vertaderes vivències espirituals dels de les altres religions.

D'aquesta manera, podrem fer experiència del Déu que sempre surt a l'encontre de qui cerca la Veritat i respon amb tendresa a les exigències de la pròpia consciència. □

LA POBLACIÓ CIVIL, VÍCTIMA DE LES GUERRES

TÀTICA FONT

Vice-presidenta de Justícia i Pau de Barcelona

Per la majoria de nosaltres que no tenim experiència pròpia del que és la guerra, o que no som estudiosos del tema, la imatge o els coneixements que en tenim procedeixen del cinema, eminentment de les pel·lícules de Hollywood de la Segona Guerra Mundial o com a molt de la guerra del Vietnam, i el cert és que els conflictes actuals són molt diferents. En

aquesta breu exposició vull posar de relleu que les guerres han deixat d'enfrontar solament militars, que actualment hi participen altres agents; que les guerres d'avui tenen com a objectiu les persones, és a dir, que les víctimes dels conflictes actuals són els civils i que els mètodes emprats pels nous actors de les guerres també han canviat.

Es calcula que al llarg del segle XX hi ha hagut més de 110 milions de morts en guerres. Segons ACNUR hi ha més de 23 milions de refugiats al món (la meitat dels quals són menors de 18 anys) i 40 milions de desplaçats, aquestes persones depenen de l'ajut humanitari i sobretot de les ONG. Un 85% dels refugiats són acollits en camps de refugiats o en la perifèria de ciutats frontereres de països veïns, principalment situades en l'anomenat Tercer Món. Però les guerres no solament comporten morts, solen deixar un rastre profund de patiment humà: mutilacions, odis, camps de concentració, camps de refugiats... el trauma de veure assassinar, mutilar o violar familiars o veïns és difícil de superar. Però els sofriments no acaben amb el dany físic o psíquic, les noves guerres sembren les terres agrícoles de mines, destrueixen els habitatges i els mitjans de producció i d'economia local.

En el cinema les guerres tenen lloc entre estats i les porten a terme els exèrcits regulars de cada país. En l'actualitat solament 7 dels 79 conflictes tenen lloc entre estats, gairebé tots els conflictes es produeixen dintre d'un mateix estat. Pel que fa als actors – seria convenient que mentalment recordéssim documentals o reportatges de TV sobre els conflictes de l'ex-Iugoslàvia, Rwanda, Angola o Colòmbia – podem veure que, a més a més dels militars, i ha altres agents que causen atrocitats, així podem trobar grups guerrillers, de paramilitars, grups d'autodefensa, mercenaris estrangers..., grups que no responen a cap estereotip, que no presenten referències ideològiques o polítiques clares. Molts d'aquests grups de combatents no tenen un ideari ètic o polític clar, no defensen

els drets humans o la democràcia. En alguns casos, com a Colòmbia, Angola, Sierra Leone, el Congo, podríem dir que alguns d'aquests grups utilitzen la violència o la lluita armada com una forma de vida, per sobreviure, per obtenir parcel·les de poder o riquesa.

A principis del segle XX, el 95% dels morts en un conflicte eren militars, durant la Segona Guerra Mundial, aquesta xifra es reduïa al 50%, repartida entre civils i militars. A finals del segle XX, el 95% de les víctimes són civils, els militars ja no moren fent la guerra.

Les pel·lícules mostren soldats lluitant entre ells en el que s'anomenava "camp de batalla". La realitat actual supera el cinema. Ha canviat el panorama dels conflictes armats i de les guerres, ara ja no es produeixen entre estats i han deixat de ser matèria exclusiva dels militars, ara la violència, a més dels militars, l'exerceixen altres grups; també hem de mencionar que a les guerres actuals no solament hi són presents aquells que practiquen la violència, també hi ha periodistes, televisions, observadors de les Nacions Unides, d'ONG...

El cinema ens ha acostumat a veure que la guerra és un assumpte entre militars i que la població civil n'està, majoritàriament, al marge, normalment al cinema la població no té assignat cap paper. Si recordem documentals o notícies de guerres molt recents podem observar com els grups armats, militars o no, utilitzen la població civil com a objectiu i instrument de guerra, la guerra es porta a terme a través de la població. Entre els mètodes de lluita utilitzats en els conflictes més actuals cal destacar el genocidi, la neteja ètnica, la violació de dones, les matances col·lectives, les mutilacions d'alguns membres del cos, els grans desplaçaments de població, el segrest de persones..., tenint sempre com objectiu la població civil, amb l'intent de generar sofriment, odi, humiliació, rancor...

Solament cal recordar que en el conflicte de l'ex-Iugoslàvia es va utilitzar la violència sexual contra les dones com a arma de guerra, com una política de depuració ètnica planificada i sistemàtica, per aquesta raó la violació sexual ha passat a ser considerada crim de guerra i s'ha inclòs en els Convenis de Ginebra per la protecció de les víctimes de guerra.

Un element preocupant de les noves guerres és la privatització de l'ús de la violència, és l'aparició d'agents no públics com puguin ser els militars. Cada dia són més freqüents les empreses privades internacionals que es dediquen a assessorar i formar caps d'estat o multinacionals i a prestar-los serveis en temes de defensa i seguretat, especialment a l'Àfrica. Executive Outcomes, Sandline International i Military Professional Resource Incorporated són empreses que ofereixen els seus serveis a qui els demani i pagui per ells, hem de ser conscients que aquestes no són empreses de "segurates", sinó empreses militars privades. És evident que empreses com aquestes solament són responsables de les seves accions davant dels que paguen. La qüestió és com i qui ha de regular i controlar l'activitat d'aquestes empreses i la legalitat de les seves actuacions; l'exèrcit està sota el control polític dels governs i dels parlaments de cada estat.

La societat civil hem de mostrar preocupació i hem de reaccionar davant la tendència de privatització de l'ús de la violència; en la mesura que l'estat perd poder de control sobre l'ús de la violència, apareixen nous actors o grups que la practiquen, la població civil som i serem més vulnerables davant d'aquesta violència. La població hem de treure conclusions, la realitat ens diu que si hi ha guerra o violència serem nosaltres les víctimes, l'única manera, entre altres moltes, d'invertir la tendència és practicar en el dia a dia la solució no violenta a les diferències i els conflictes. □